

Høringsinnspill – framtidig skole- og tilbudsstruktur

Det er samfunnets ansvar å bygge ned barrierer og sørge for at befolkningen føler seg likeverdige!

Formålet med opplæringsloven er å legge til rette for at barn, ungdom og voksne for god opplæring i et godt miljø jf. § 1-1.

Etter opplæringsloven § 1-3 første ledd skal opplæring, i samarbeid med og forståelse med hjemmet, åpne dører mot verden og framtiden og gi elevene og de som har læretid i bedrift, historisk og kulturell innsikt og forankring.

Etter andre ledd skal opplæring bygge på grunnleggende verdier i kristen og humanetisk arv og tradisjon, slik som respekt for menneskeverdet og naturen, åndsfridom, nestekjærlighet, tilgivelse, likeverd og solidaritet, verdier som også kommer til uttrykk i ulike religioner og livssyn og som er forankra i menneskerettighetene.

Etter tredje ledd skal opplæring utvide kjennskapet til og forståelsen av den nasjonale kulturarven og den felles internasjonale kulturtradisjonen.

Etter fjerde ledd skal opplæring gi innsikt i kulturelt mangfold og vise respekt for den enkelte sin overtydning. Loven skal fremme demokrati, likestilling og vitenskapelig tenkemåte.

Etter opplæringsloven § 5-8 skal videregående opplæring være gratis. (...).

Kampen mot Forskjells-Norge er Rødt sin viktigste kamp og vi vil i alt arbeid vi gjør motarbeide økonomiske forskjeller, økte forskjeller mellom distrikts Norge og sentrale strøk og gi ALLE ungdommer best mulige forutsetninger til å forme livet sitt slik de ønsker.

Nedleggelse av skolesteder i distriktene og sentralisering vil gi økte forskjeller, årsaken til dette er:

- sentralisering vil gjøre utdanningstilbudet dyrere og de som har minst rammes hardest.
- sentralisering gjøre det mindre attraktivt å bo i distrikts Norge og vil tappe bygder og tettsteder for ressurser
- sentralisering vil føre til oppsigelser og et tøffere arbeidsmarked i store deler av Innlandet

I en masteroppgave skrevet av Ellisiv Førde Holmstrøm om jakten på medvirkning, - forståelse og bruk av medvirkning i prosjektet «*nærmiljø og lokalsamfunn som fremmer folkehelse*» skriver hun «*Miljøet vi er en del av har stor betydning for helseatferden vi har, og dermed også hvilken helse man utvikler. Hvor vi befinner oss, hvilke mennesker vi omringer oss både med familie, venner og naboer former livet og helsen vår (Sletteland & Donovan, 2012, s. 36). Utgangspunktet til Verdens helseorganisasjon for å fokusere på lokalsamfunnet i helsefremmende arbeid ble trukket frem under den første internasjonale konferansen om helsefremmende arbeid for over 30 år siden. Der ble det definert at; "Helse skapes der folk bor, arbeider, leker og elsker" (WHO, 1986) (s. 17)*». (Holmstrøm Ellisiv Førde - 2019)

I artikkelen helsefremmende lokalsamfunn – hva sier forskning av Hege Hofstad, Ruth Kjærsti Raanaas, Helena Nordh, Geir Aaamodt og Victoria Telle Hjellset står det «*Folks opplevelse av sosial tilhørighet er nært forbundet med helse (Berkman & Syme, 1979; Uchino, 2004). Sammenhengen mellom tilhørighet og helse er sammensatt og har å gjøre med faktorer både på individnivå, slik som sosial støtte (Cohen & Wills, 1985), selvtillit og opplevelse av mening i tilværelsen (Lambert et al., 2013), støtte til å ta gode helsevalg (Gallant, 2014) og buffereffekter i vanskelige livssituasjoner (Cohen & Wills, 1985). På et mer overordnet nivå påvirker tilhørighet trygghet og stabilitet i samfunnet (Wilcock & Hocking, 2015). Personer som er godt integrert, det vil si som føler tilhørighet i mange ulike fellesskap, har også bedre forutsetninger for å utvikle sosial kapital (Forrest & Kearnes, 2001; Schiefloe, 2015). Med bakgrunn i dette er det viktig at lokalsamfunnet legger til rette for at befolkningen skal oppleve tilhørighet i sitt lokalmiljø.*» Lokalsamfunn kan legge til rette for aktiviteter som skaper opplevelse av mestring, selvtillit og sosiale støtte (Schwarzer, 1992).

Det vises videre i artikkelen til at «*kommuneplanlegging kan påvirke tilgang til felleskapet, ressurser og fordeling av goder og hvor viktig nærmiljøets kvaliteter i form av tilgang på sosiale tilbud som skole, omsorgstjenester og møtesteder. Kontekstuelle faktorer er fysiske eller sosiale barrierer som kan hindre personer i å delta i aktivitet. Personer med psykisk eller fysisk funksjonshemming, eldre eller personer med dårligere økonomiske forutsetninger*

vil kunne oppleve å være avstengt fra deltagelse i aktivitet grunnet fysiske barrierer som økonomi, avstand, mangel på transport eller utforming av bygninger eller fellesform (Thomas & Kent, 2014). Her blir det samfunnets ansvar å bygge ned barrierer og sørge for at befolkningen føler seg likeverdig (NOU 2001:22).» (Hege Hofstad, Ruth Kjærsti Raanaas, Helena Nordh, Geir Aaamodt og Victoria Telle Hjellset 2016).

Norge er et land med økende sosiale forskjeller. Barn kan ikke velge sine foreldre og det er allerede tydelig fra barnet er i mors mage at sosioøkonomisk status går i arv, noe som gir ulike muligheter for barnet basert på foreldrenes sosioøkonomiske status. Som barn ikke kan velge sine foreldre, velger barn og unge heller ikke hvor de bor. I artikkelen helsefremmende lokalsamfunn – hva sier forskning skriver Hege Hofstad, Ruth Kjærsti Raanaas, Helena Nordh, Geir Aaamodt og Victoria Telle Hjellset (2016) «*En viktig aktivitet og arena for tilhørighet for voksne i arbeidsfør alder er arbeidet. For personer som av ulike grunner ikke kan delta i arbeidslivet, vil alternative aktiviteter som gir fellesskap ha stor betydning for helse og trivsel. I et helsefremmende lokalsamfunn må det derfor legges til rette for arenaer for meningsfylt aktivitet.*» (...) Med henvisning til Skattebol (2011) påpeker de også «*hvordan barn fra økonomisk vanskeligstilte familier ikke bare forhindres fra å delta i aktiviteter på lik linje med sine jevngamle, men også må håndtere skam og stigma relatert til det å ikke delta på lik linje med andre*» (2016).

Forskning viser at skoler som har et godt læringsmiljø, er gjerne preget av samarbeidsrelasjoner på flere plan. Det er i kunnskapsløftet blitt understreket at det er viktig at foreldre blir kjent med hverandre og hverandres barn (...) *Ved at foreldre engasjerer seg sammen med lærerne i elevgrupper og ikke bare har fokus på egne barn, vil de fungere som gode rollemodeller og bidra til å skape positivt fellesskap i klassen.*

(<https://www.udir.no/kvalitet-og-kompetanse/samarbeid/samarbeid-mellom-hjem-og-skole/samarbeidet-mellom-hjem-og-skole/betydningen-av-skole-hjem-samarbeid/>).

Hvordan er det tenkt å skape deltakelse blant unge voksne i lokalsamfunnet, skape tilhørighet og fellesskapsfølelse og «å nå alle» med avstanden som det vil bli med å legge ned flere lokale videregående skoler. Hvordan er det tenkt å inkludere alle og å skape opplevelsen av likeverd? En felles kultur? Kan det tenkes at dette for mange vil oppleves som fremmedgjørende og føre til anomi (se Robert K. Merton) – slik at læringsmiljøet og engasjementet som er så viktige faktor for at elevene skal lykkes i stedet bryter sammen med at følelsen av tilhørighet og fellesskap forsvinner, og som igjen kan føre til økt frafall. Er det ikke sannsynlig å tenke at forskjellene vil bli enda mer synlige og at det er en risiko for økt

utenforskap som i dag blir godt ivaretatt på nærskolene hvor miljøet er mer åpent og gjennomsynlig og felleskapet og tilhørigheten er sterkere?

I høringsuttalelsen fra Team ung på NAV Solør viser de til at de tre kommunene i Solør har et høyt utenforskap blant unge i forhold til andre kommuner. Team ung er bekymret for ringvirkningene av forslaget om nedleggelse av Solør videregående. Utdanningsnivået er lavere, og det er en alvorlig bekymring at det finnes en så stor andel som faller utenfor arbeidslivet. Hver unge utenfor koster minst 16 millioner og er tapt arbeidskraft. Ved å gjennomføre videregående øker sannsynligheten for å komme i arbeid.

I Åsnes kommune sin høringsuttalelse vises det til Innlandet Fylkeskommunes Tilstandsrapport for videregående opplæring i Innlandet fylkeskommune skoleåret 2022/2023 viser at det ved Solør videregående skole var totalt 95,1% av elevene som startet Vg1 i 2016 som hadde fullført studieprogrammet fem år (studieforberedende) og seks år (yrkesfag) senere. Dette er betydelig bedre enn snittet for videregående skoler i Innlandet på 88,1% (Innlandet fylkeskommune, 2023). Solør videregående hadde høyere gjennomføring sammenlignet med snittet for Innlandet både for Studieforberedende (Solør 95,1%, Innlandet 89,9%), yrkesfag (Solør 90,1, Innlandet 78,0) og påbygg (Solør: 88,2%, Innlandet 76,2%). Det var også registrert lavere fravær ved Solør videregående (4,7%) sammenlignet med snittet for alle skoler i Innlandet (6,3%).

- Det er uforståelig at fylket vurderer å legge ned en skole hvor elevene har så høy gjennomføringsgrad, det bør heller jobbes med å få flere søkere til skolen.

Visjonen for Innlandet er – eventyrlige muligheter. Et fylke med sterke røtter og store drømmer, med ledende posisjon innen teknologi, industri, landbruk og reiseliv. Et av strategiens langsiktige utviklingsmål er levende lokalsamfunn med bærekraftige byer, tettsteder og bygder.

- Hvordan skal Innlandet lykkes med dette om det ikke satses på utdanning?

Vi mener at det vil ha store negative konsekvenser for Solør om Solør videregående skole legges ned. Hva vil det gjøre med ungdommens identitet, eierskap og følelsen av tilhørighet til Solør? Hvordan vil det påvirke utenforskapet som allerede er. Et av Åsnes ungdomsråd sine argumenter i deres høringsuttalelse er «Et bygdesamfunn uten utdanningsmuligheter er et samfunn uten framtidsutsikter».

Selvforsyningsgraden i Norge er på rundt 40 prosent, selvforsyningsgraden må opp. For å lykkes med det trenger vi bonden, vi trenger små og mellomstore bruk som tar vare på og drifter jorden. Vi trenger levende distrikter og bygdesamfunn. Uten viktige velferdstjenester som barnehager, skoler, videregående skoler, helsetjenester, så mister vi bonden, arbeidsplasser og næringsliv, det blir et samfunn uten folk og framtidsutsikter.

Rødt har hele tiden ment at beslutningsgrunnlaget er for dårlig. Det er alvorlig fordi fylkeskommunedirektøren har plikt til å sikre at saker som legges fram for folkevalgte organer er forsvarlig utredet. Utredningen skal gi et faktisk og rettslig grunnlag for å treffe vedtak.

- Det savnes i høringsdokumentet de samfunnsmessige konsekvensene av foreslåtte strukturendringer og også om endringene kan innebære brudd på opplæringsloven. Særlig når det kommer til at videregående utdanning skal være gratis, men også om endringer i videregående skolestruktur vil bidra til likeverd og om det vil sikre ALLE ungdommer lik rett til utdanning, som er en grunnleggende menneskerettighet.

Med vennlig hilsen

Jannice Birkeland

Leder for Rødt Åsnes, Våler og Grue